

Vedlegg Notat

Posisjonsnotater for forskning og høyere utdanning - bakgrunn, prosess, og utkast til mandat for arbeidsgrupper

Bakgrunn og begrunnelse

UiO har som forskningsintensivt breddeuniversitet et sentralt ansvar for å lede an i å definere retningen som forskning og høyere utdanning skal gå i – ikke minst er fremtidssikring av kunnskap for å møte de store samfunnsutfordringene en sentral del av UiOs «pakt» med samfunnet. Kunnskap for samfunnets og naturens bærekraft har blitt en tydelig del av hva myndigheter, næringsliv og sivilsamfunn forventer at UiO skal bidra med. Strategi 2030 tydeliggjør samtidig UiOs egne ambisjoner som ledende breddeuniversitet i Europa – ambisjoner for forskning og høyere utdanning, og for bidraget til at kunnskapen tas i bruk. Strategien understreker også betydningen av tettere integrasjon av UiOs tre kjerneaktiviteter. Et spor i oppfølgingen av disse ambisjonene er å ta et aktivt «tankelederskap» i å definere hvor norsk forskning og høyere utdanning skal gå.

I Forum for forskningsdekaner ble samtalen startet om hvordan UiO kan gripe dette an i praksis. The Guild of Research-Intensive Universities har hatt stor effekt av å utarbeide position papers som innspill til utformingen av Horisont Europa, gitt riktig «timing». Samtidig er det slik at Forskningsrådet er i gang med å forberede arbeidet med å gi råd til regjeringen i revisjon av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2018-2029 (LTP). Den inneholder regjeringens langsiktige hovedprioriteringer og overordnede mål for perioden, og gjenspeiler viktige nasjonale og internasjonale forsknings- og innovasjonspolitiske målsettinger. Den nasjonale prosessen for å revidere langtidsplanen starter for alvor i 2021, og vi må benytte mulighetene for å spille inn. Dette blir et uhyre viktig dokument for sektoren og vil definere sentrale deler av rammebetingelsene for UiOs forskning, utdanning og formidling i flere år framover. UiO kan spille inn til regjeringens arbeid på flere måter utover ordinære høringsuttalelser. I tillegg vil vi utarbeide posisjonsnotater for LTPs langsiktige prioriteringer og gjennom det være i forkant av revisjonen av LTP. Disse dokumentene vil utgjøre selvstendige dokumenter, og i tillegg utgjøre utgangspunktet for relevante deler av vårt helhetlige innspill til LTP.

Arbeidet med posisjonsnotater vil kunne videreføres også etter at vårt innspill til LTP er levert, og utgjøre en del av UiOs posisjonering og felles utvikling innen de tematiske områdene vi velger å fokusere på nå.

Etter diskusjon i dekanmøtet 1.9.2020 og dekanseminar 13.10.2020, Forum for forskningsdekaner 7.9.20 og 19.10.20, var det enighet om at posisjonsnotatene skal rette seg mot LTP, at dekanene vil ta del i dette arbeidet og at mindre arbeidsgrupper skal lede an i arbeidet. Forslaget om å utarbeide posisjonsnotater fikk også bred støtte i bærekraftsamtalene som rektoratet har gjennomført i høst.

Posisjonsnotater og bærekraftagenda

Arbeidet med posisjonsnotater må helt klart ses sammenheng med bærekraftambisjonene som ble satt som et tydelig spor i Strategi 2030. Høsten 2020 har prorektor og viserektor for forskning og internasjonalisering hatt samtaler med samtlige fakulteter (studiedekaner og forskningsdekaner), museer, SUM og STK og ISS; samt ledere av UiOs tverrfakultære satsinger (UiO Norden, UiO: Livsvitenskap og UiO: Energi). Samtalene har dreid seg om hvordan UiO kan følge opp bærekraftagendaen i kjerneaktivitetene - i hvordan UiOs fagmiljøer formidler kunnskap om bærekraft og hvordan dette skal inngå i UiOs forskning og utdanning. I de 17 bærekraftsamtalene ble tema og innretning på arbeidet med posisjonsnotater diskutert – samtalen med enhetene bekreftet tverrfaglighetens muligheter og nødvendighet for å adressere de store samfunnsutfordringer med nye perspektiv og for å identifisere tema som det er mest maktpåliggende å ta tak i. Synliggjøringen av det enhetene allerede gjør med relevans for bærekraft ble også framhevet. Bærekraftsamtalene ga gode innspill til arbeidet med posisjonsnotater, særlig hvordan utdanning fanger opp bærekrafttematikk og hvordan koblingen mellom utdanning og forskning kan håndteres i et bærekraftperspektiv. Enhetene bidro også med forslag til faglige ressurspersoner som kan delta i arbeidet med posisjonsnotater.

Tema

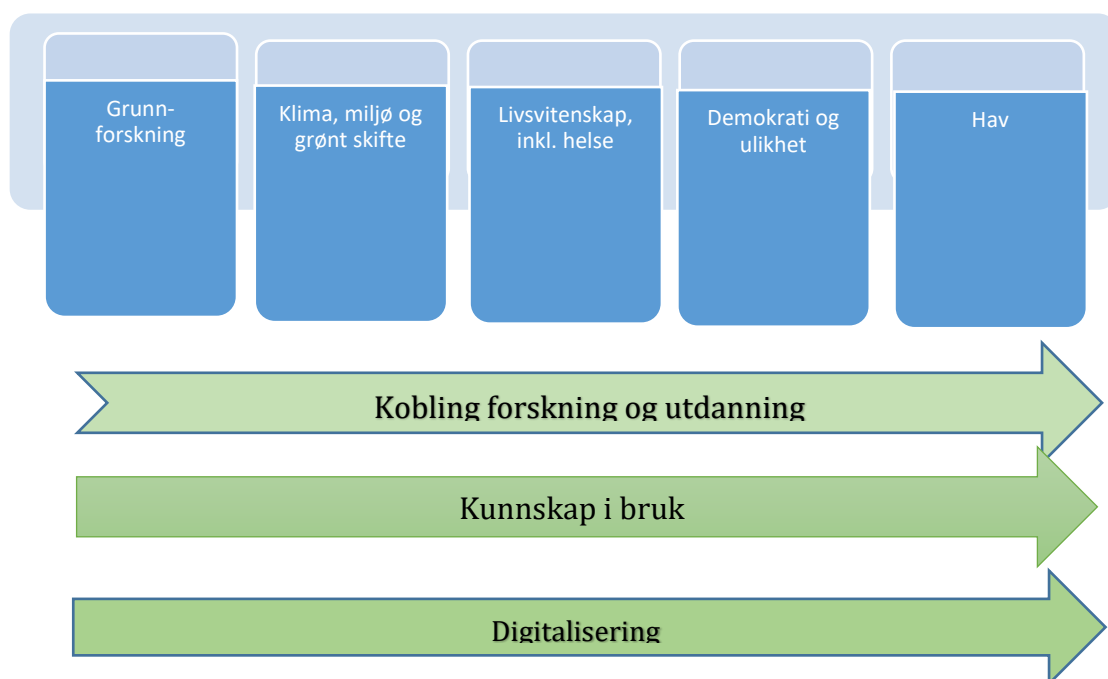
Gitt at LTP blir posisjonsnotatenes primære adressat, vil arbeidet med notatene delvis følge den tematiske inndelingen som LTPen og Forskningsrådets oppfølging opererer med. Da er sjansen for å «treffe» riktig større enn hvis vi deler inn tematiske områdene etter en helt annen logikk. Vi ser også at det ligger sannsynlige føringer på regjeringens prioriteringer i de politiske signaler som har vært gitt i ulike policy dokumenter (REF) og revisjonen som ble foretatt av planen i 2017 (REF).

Ikke desto mindre ser vi at det er rom for å dele oppmerksomheten på enn noe annen måte, og basert på vår forståelse av samfunnets behov. I dagens kunnskapspolitiske klima blir det viktig for UiO å utheve grunnforskningen som et eget prioritert område. Det er et sterkt behov for at UiO som forskningsintensivt breddeuniversitet bearbeider hvilke veivalg norsk forskning og høyere utdanning står overfor for å kunne vedlikeholde og videreutvikle betingelsene for grunnforskning og fremtidssikre fri forskning i det norske forsknings- og høyere utdanningssystemet. Derfor er det maktpåliggende å løfte fram dette som en egen kunnskapspolitisk samfunnsutfordring og bidra med velfunderte argumenter for å prioritere grunnforskning.

Videre er det god grunn til å signalisere i selve den tematiske inndelingen av arbeidet med posisjonsnotater hvordan UIOs fagmiljøer ser på de viktigste hovedinnsatsområder for forskning og utdanning. For samfunnsutfordring knyttet til klima, miljø og grønt skifte, hav, livsvitenskap og helse ligger fagmiljøer ved UiO på kunnskapsfronten som kan identifisere hvilke områder og perspektiv som det blir viktig å støtte opp under og prioritere på nasjonalt under hvert av disse brede tema.

I UiOs forrige innspill til LTP var det forøvrig tre hovedpoeng som ble understreket: mangelen på et HUMSAM perspektiv i definisjonen av tematikker; fravær av tydelig prioriteringer av forskning på samfunnsinstitusjoners bærekraft; drivkrefter og implikasjoner av økende ulikhet, globalt, kulturelt og økonomisk. Tiden som har gått siden pandemiens brå og dype krise inntraff har understreket behovet for å forstå hvordan samfunnsveven avhenger av institusjoners omstillingsevne, handlingskapasitet, og legitimitet. For bærekraftagendaen vil ulikhet være viktig å få tematisert som del av en forskningsagenda og for å utdanne bærekraftkompetente kandidater. Kunnskap om sammenhengen mellom natur, kultur og samfunnsorganisering viser seg som en nøkkel til å adressere de store samfunnsutfordringene.

Planen blir dermed å nedsette arbeidsgrupper for å utarbeide posisjonsnotater for følgende fem tematiske områder:

For det videre arbeidet med vårt helhetlige innspill til LTP blir det også viktig å adressere tverrgående problemstillinger som gjelder alle tema og spennet av virkemidler for kunnskapspolitikken.

Fordi det blir særlig viktig å forberede et koordinert innspill på tvers av arbeidsgruppene om hvordan koplingen av forskning og utdanning bør adresseres i revidert LTP, kan det være behov for en egen arbeidsgruppe som fokuserer på dette spørsmålet. Det foreslås derfor at hver av de fem tematiske arbeidsgruppene utpeker én person til å inngå i en arbeidsgruppe som skal utarbeide et notat om hvordan denne koplingen kan styrkes. En studentrepresentant inviteres med i dette arbeidet.

Formål

Notatene har både et kortsiktig og et langsiktig formål. For kommende år skal notatene bidra til å posisjonere UiO i arbeidet med ny Langtidsplan for forskning og høyere utdanning. En prosess for å utarbeide posisjonsnotater vil sette UiO i en bedre posisjon til å gi kvalifiserte og velbegrunnede innspill til revisjonen av LTP. UiO ønsker å være i forkant og definere forsknings og høyere utdannings svar på de utfordringene LTP identifiserer for norsk forskning og høyere utdanning, men også: hva slags vitenskapelig kunnskap blir det viktig å satse på framover og hva kan være våre ambisjoner på ulike felt også utover det som kan brukes som direkte innspill til LTP? Posisjonsnotatene skal også kunne danne grunnlag for UiOs fremtidige innspill til andre nasjonale og europeiske strategier, programmer og virkemidler. Uten å stille for høye forventinger til dette arbeidet, kan det tenkes at prosessen også bidrar til tverrfaglige koplinger og samarbeidskonstellasjoner på tvers av fagområder og fakulteter, og til at UiO kan øke sin deltagelse i tematiske satsinger.

Arbeidsgruppenes oppgave og rammer for arbeidet

Arbeidsgruppenes oppgave er å identifisere og tydeliggjøre de viktigste faglige tema og prioriteringer for arbeidet med Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning på hvert av de fem tematiske områdene i form av et posisjonsnotat.

Notatet, laget etter lest av [The Guilds position papers](#), utarbeides i to faser: et kort utkast til notat på 3-4 sider og endelig notat, jf. tidsplanen under.

Arbeidsgruppenes sammensetning og organisering av prosessen

Arbeidsgruppene består av 3-4 vitenskapelig ansatte ved UiO. Rektor oppnevner leder for hver av arbeidsgruppene og godkjenner deres sammensetning på grunnlag av forslag fra leder.

På flere av de tematiske områdene er det allerede grupper og organ som arbeider med tematikkene, om enn med en annen vinkling og et annet formål – det vil arbeidet kunne utnytte gått av. Det samsvarer for øvrig med det som kom fram i bærekraftsamtalene – de tverrfakultære satsingene til UiO vil måtte spille en sentral rolle i utarbeidelsen av notatene.

Leder for hver de fem gruppene hentet fra de tre store satsingene, dekangruppen eller annen relevant faglig leder.

Gruppenes leder møter med *rektoratet* jevnlig – dette er særlig viktig i startfasen når mandatet skal tolkes og prosessen for alvor settes i gang.

Dekanmøtet skal være referansegruppe for arbeidet i alle gruppene, og utkast og endelig notat legges frem for dette forumet. *Forum for forskningsdekaner og Utdanningskomiteen* konsulteres underveis i arbeidet.

Fagmiljøer og studenter ved UiO involveres ved å:

- Arrangere et diskusjonsseminar basert på utkast til notat;
- Bruke gruppen av fagpersoner og studentrepresentanter innmeldt av enhetene og Studentparlamentet som lesegrupper som kan kommentere på spørsmål og konkrete tekstforslag fra arbeidsgruppene underveis i prosessen med å utarbeide posisjonsnotatene. Arbeidsgruppene leder har ansvar for at studentene blir hørt under alle temaene.

Arbeidsgruppen vurderer behovet for sekretærhjelp og melder dette til FIADM og SADM, eller lokal administrasjon.

Tidsplan

- Dekanmøte 25.11.: Sak om utkast til prosess og mandat legges frem.
- Utdanningskomiteen 1.12.: Orientering.
- Rektor fastsetter mandat og oppnevningbrev sendes ut i desember 2020.
- Forum for forskningsdekaner 14.12. Orientering.
- Arbeidet starter primo januar 2021
- Avsluttes ultimo mai 2021